

Голові
разової спеціалізованої вченої ради
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
доктору педагогічних наук, професору
ОЛІЙНИКУ Віктору Васильовичу

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

БАХМАТ Наталії Валеріївни

на дисертацію **Шульгіної Олени Вікторівни**

«Розвиток правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду у Державному закладі вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта /Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Ступінь актуальності обраної теми. Дисертаційне дослідження Олени Вікторівни Шульгіної присвячено проблемі розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості.

Правова культура особистості, зокрема педагога є детермінантою розбудови в Україні соціальної правової держави, узгодження трансформаційних процесів українського соціуму, тим результатом цілеспрямованого виховного впливу, який забезпечує правовий та культурний розвиток особистості. Прийняття державою низки законодавчих документів у сфері освіти, зокрема Законів України: «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (2019), «Про фахову передвищу освіту» (2019); Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016); Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти (2018); Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» (2019) та інші, потребує від кожного викладача, майстра виробничого навчання чи іншого педагогічного працівника закладів професійної освіти розвинутих здатностей виконувати свої функціональні обов'язки з урахуванням визначених законодавством правових норм, етичних принципів та правил. Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти (2002), «...головна мета української освіти – створити умови для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України, сформувати покоління, здатне навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства; сприяти консолідації української нації, інтеграції України в європейський і світовий

простір». Що дозволило підкреслити актуальність дослідження у напрямі розвитку правової культури педагогічних працівників Центрів професійно-технічних освітніх центрів (ЦПТО) Державної служби зайнятості та розроблення відповідної моделі, яка буде сприяти якісному формуванню правової культури педагогічного працівника.

Зазначене зумовило О.В. Шульгіну до логічного вибору теми дисертаційного дослідження **«Розвиток правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості»**, яка є актуальною, суспільно значущою та науково важливою.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми «Економічні, соціальні та інформаційні механізми розвитку та вдосконалення системи управління проєктами» ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (державний реєстраційний номер 0119U000543, керівник теми: канд. пед. наук, доц. О. Дубініна). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 4 від 18.03.2020 р.) та на засіданні Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 3 від 30.06.2020 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел із 204 найменувань (із них 8 – іноземною мовою) і 5 додатків. Загальний обсяг дисертації – 280 сторінок, з них 19 сторінок – анотації, 165 – основного тексту. Робота містить 12 таблиць та 17 рисунків.

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність теми дослідження, визначено його мету, основні завдання, об'єкт, предмет, методи наукового пошуку; висвітлено наукову новизну, практичне значення та представлено результати впровадження.

У першому розділі **«Теоретичні аспекти розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості»** здійснено аналітичний огляд розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, як педагогічна проблема. Показано, що правова культура педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості – це складна, багатогранна система знань, соціально-значущих ціннісних орієнтирів, регуляторів суспільного життя, що забезпечують ефективне використання в професійній діяльності педагога нормативно-правових актів для вирішення його професійних завдань. З'ясовано, що удосконалення правової культури педагога є можливим тільки при наявності прямої взаємодії суб'єктів – учасників освітнього процесу. Встановлено особливості педагогічної діяльності викладачів центрів професійно-технічних освітніх центрів Державної служби зайнятості, яка полягає на більш ретельному орієнтуванні в правових питаннях, оскільки

основний контингент здобувачів освіти у зазначених центрах – це є особи, які втратили роботу та потребують правого супроводу у вирішенні питань перекваліфікації або навіть здобуття нової професії. У супроводі та навчанні таких здобувачів освіти безумовно важливими є етика та правова культура педагогічного працівника.

У розділі також визначено роль правової культури педагогічних працівників в системі професійно-технічної освіти України. Показано, що проблема розвитку правової культури є однією з актуальних у професійному становленні педагога професійного навчання, особливо в умовах гуманізації системи освіти, та висуває проблему реалізації гуманістичної функції права. Аналіз теоретичних досліджень з проблеми правової культури особистості та її розвиток дозволяє зробити висновок, що вона є невід’ємною складовою педагогічної культури, важливою професійно-особистісною характеристикою педагога професійного навчання. Правова культура педагога є компонентом професійно-педагогічної культури, її високий рівень є важливою умовою ефективної професійної діяльності.

Уточнення стану розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної Державної служби зайнятості здійснювалось авторкою через вступне опитування, яке підтвердило актуальність окресленої теми та подальшого її наукового й експериментального дослідження.

У другому розділі **«Методика розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості»** обґрунтовано педагогічні умови розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості. Згідно предмета дослідження, для виявлення організаційно-педагогічних умов розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, у дослідженні було враховано потреби суспільства у спеціалістах, які здатні не тільки вирішувати задачі щодо організації освітнього процесу в сучасних умовах, але й формувати та розвивати її; уточнено специфіку правової підготовки педагогічного працівника в закладах вищої освіти. У межах дослідження, важливим є рівень розвитку правової культури педагога. Огляд наукових праць вказує на те, що рівень розвитку правової культури педагогічного працівника, може конкретизуватися в трибальну систему компонентів та відповідних рівнів її розвитку, зокрема: когнітивний (інтелектуальний), мотиваційно-ціннісний та регулятивний компонентів; рівні «високий», «середній», «достатній» та «низький». Серед педагогічних умов, що сприяють ефективній реалізації майбутньої моделі розвитку правової культури педагогічних працівників ЦПТО Державної служби зайнятості авторка виділила наступні: вдосконалення організації освітнього процесу, що забезпечує можливість послідовного засвоєння правових знань, розвитку правової мотивації і становлення позитивного правового досвіду в рамках навчально-професійної та наукової діяльності при активному використанні методів активного і інтерактивного навчання, а також в рамках підвищення кваліфікації.

У цьому розділі дисертантка також обґрунтовує процес розроблення моделі розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості. Аналіз методологічних і теоретичних питань, а також змісту, форм, методів правового навчання педагогічних працівників, зокрема педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, сприяв визначенню О. В. Шульгіною комплексу вимог до правової підготовки в рамках розвитку правової культури та дозволив побудувати структурно-функціональну модель розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості.

Запропонована модель ґрунтується на синергетичному, системному, ситуаційному, компетентнісному, особистісному, діяльнісному підходах (вони спрямовують педагогічного працівника центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості освіти до суб'єкт-суб'єктних відносин, дають можливість розвивати здібності до управління колективом, мотивувати власну поведінку, цілеспрямовано змінювати свої професійні якості, формувати автономну та гнучку поведінку, адекватно оцінювати правові ситуації та вчасно реагувати на зміни); принципах розвитку правової культури педагогічного працівника центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості: неперервності, проблемності, системності, орієнтації на досвід, самоосвіти, діалогічності, що реалізуються через функції педагогічного працівника центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості (правова, інформаційна, комунікативна, культурно-розвивальна, когнітивна).

У моделі О. В. Шульгіною представлено структуру правової культури педагогічного працівника центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, яку складають взаємопов'язані компоненти: мотиваційно-ціннісний (мотиви, потреби, ціннісні орієнтації); когнітивний (знання); емоційно-психологічний (особистісні якості та вміння); поведінковий (самоосвіта, застосування отриманих знань); визначено рівні розвитку правової культури педагогічному працівнику центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості (високий, середній, достатній, низький). У розробленій моделі авторка виокремлює педагогічні умови, які сприятимуть досягненню позитивного результату у формуванні правової культури педагогічного працівника центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості. До педагогічних умов вона відносить також організацію навчальних занять за курсом з розвитку правової культури педагогічних працівників ЦПТО Державної служби зайнятості у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників та неформальну освіту педагога, яка реалізується через участь у тренінгах, семінарах, майстер-класах, стажуваннях тощо.

Дослідження критеріїв та показників оцінювання розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості сприяло визначенню основних показників таких як: потреба у постійному поповненні правових знань; переконання у дотриманні правових норм, негативне ставлення до правопорушень в межах

професійної діяльності; правова освіченість, розуміння прав та обов'язків громадянина; мотивація до отримання нових знань щодо змісту нормативно-правових актів у сфері освіти; здатність захищати свої права, права колег та права здобувачів освіти, правомірна поведінка, дотримання правових норм; наполегливість у розв'язанні професійно-правових задач; здатність правомірно оцінювати результати власної професійно-педагогічної діяльності; готовність нести відповідальність за власні не правомірні дії у межах професійно-педагогічної діяльності. Відповідно до вище представленої авторської моделі розвитку правової культури педагогічних працівників ЦПТО Державної служби зайнятості та опрацьованих наукових досліджень О. В. Шульгіною визначено, що зміст правової культури педагогічних працівників ЦПТО ДСЗ включає розвиток когнітивного, емоційно-психологічного, мотиваційно-ціннісного та поведінкового компонентів, як критеріїв оцінювання розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості.

У третьому розділі **«Дослідно-експериментальна перевірка ефективності використання методики розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості»** описано організацію та проведення педагогічного експерименту..

Організація дослідно-експериментальної роботи щодо експериментальної перевірки ефективності використання методики розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості передбачала вирішення наступних завдань: виявлення рівня правової культури педагогів за умов реалізації моделі правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості відповідно до спроектованої моделі; визначення ступеня ефективності використовуваних технологій, форм методів та засобів у системі формальної й неформальної освіти та механізмів підвищення рівня розвитку правової культури освітян; виявлення педагогічних умов розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості; розробка моделі розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості та відповідної методики її реалізації.

Апробація матеріалів дослідження відбувалася на базі Дніпропетровського центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості (Довідка № 320 від 03.11.2021 р.); Професійно-технічного училища № 46 с. Лазірки, Полтавської області (Довідка № 125 від 15.02.2022 р.); Донецького центру професійно-технічної освіти. Державної служби зайнятості (Довідка № 01-04/260 від 28.12.2021 р.).

Отже, з представленого авторкою діагностування підтверджено потребу у підвищенні рівня мотивації у педагогічних працівників ЦПТО Державної служби зайнятості та рівня їх знань щодо розуміння прав і обов'язків громадянина. Авторкою зроблено висновок, що зазначене можливо реалізувати завдяки впровадженню розробленої авторської моделі розвитку правової

культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, яка включає відповідні блоки (теоретико-цільовий, змістовно-організаційний, діагностично-результативний й технологічний), що забезпечують якісний процес розвитку правової культури педагогічних працівників.

У розділі авторка також описує процес та результати впровадження моделі розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості. З метою оцінювання заключного етапу педагогічного експерименту О. В. Шульгіною застосовувалися методики та система оцінювання педагогів щодо визначення рівня їх готовності до правового навчання, які були застосовані під час констатуючого експерименту, зокрема з урахуванням коефіцієнтів вагомості показників розраховувалася інтегральна оцінка, за величиною якої визначався рівень зазначених нами компонентів правової культури педагогічного працівника ЦПТО Державної служби зайнятості.

Отримані результати формувального (заключного) етапу експерименту доводять, що впровадження в освітній процес експериментальних закладів освіти розроблених дисертанткою моделі і курсу розвитку правової культури педагогічних працівників ЦПТО Державної служби зайнятості, забезпечує ефективний розвиток правосвідомості, правових переконань, правомірної поведінки педагогічних працівників та регламентує її перенесення на всіх учасників освітнього процесу.

Дослідницею, за результати дослідження, було встановлено, що частка респондентів з високим і достатнім рівнями розвитку вмінь застосовувати знання щодо використання норм закону в життєвих та професійно-педагогічних ситуаціях, знання та вміння щодо процедури і вимог юридичного захисту своїх законних прав та інтересів, вміння дотримуватися правових норм, а також прагнення до застосування правових норм у професійній діяльності, прагнення до самоосвіти, вміння вдало застосовувати норми права у власній професійній діяльності склали сумарно 70,36 % та 55,54 %; натомість найменшою виявилася частка респондентів, які демонструють високий рівень саморегуляції, професійно-соціальну адаптація за умов постійних геополітичних зрушень, набуття стану внутрішнього комфорту та досягнення почуття задоволеності від результатів власної професійно-педагогічної діяльності 37,02 % (поведінковий компонент).

У цілому результати дослідно-експериментальної роботи демонструють динаміку якісних змін щодо розвитку правової культури педагогічних працівників ЦПТО Державної служби зайнятості та доводять, що впровадження в освітній процес експериментальних закладів розроблених нами моделі і курсу розвитку правової культури педагогічних працівників ЦПТО Державної служби зайнятості, забезпечує ефективний розвиток правосвідомості, правових переконань, правомірної поведінки педагогічних працівників та регламентує її перенесення на всіх учасників освітнього процесу.

Достовірність та новизна отриманих результатів. Найбільш вагомими результатами, які характеризують наукову новизну дисертаційного дослідження, є такі:

- *вперше* розроблено та експериментально перевірено модель розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості. Визначено та узагальнено педагогічні умови розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості; визначено рівні (високий, середній, достатній, низький) та критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, емоційно-психологічний, поведінковий) розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості;

- *уточнено* сутність, зміст і структуру правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості;

- *конкретизовано* сутність понять «культура», «правова культура», «правова культура педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості»;

- *набули подальшого розвитку* система наукових підходів (синергетичний, системний, ситуаційний, компетентнісний, особистісний, діяльнісний) та принципів (неперервності; проблемності; варіативності; системності; орієнтація на досвід; самоосвіта; діалогічності), форми і засоби організації навчальних занять (у системі підвищення кваліфікації та неформальній освіті) з розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості.

Повнота викладу в наукових публікаціях, відсутність порушення академічної доброчесності. Основні положення та результати дисертації були оприлюднені на науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, зокрема: міжнародного рівня: IX Міжнародна науково-практична конференція «Trends of development modern science and practice» (Стокгольм, Швеція 2021 р.); VIII Міжнародна науково-практична конференція «Science and practice, actual problems, innovations», 09–12 листопада 2021 р., Амстердам, Нідерланди 2021 р.); III Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Обдаровані діти – скарб нації» (м. Київ, 2022 р.) всеукраїнського рівня: Всеукраїнська науково-практична конференція «Соціалізація обдарованого учня в інтернет-середовищі: методичне забезпечення і супровід» (м. Київ, 2018 р.); «Positioning of the educational institution in the market of educational services by traditional and recent media resources» (Kyiv, 2018); «Information-analytical competence as a prerequisite for teacher's efficiency» (Kyiv, 2018); «Ключові питання шкільної освіти ЄС» в рамках Модуля Жана Моне «Україна-ЄС: крос-культурні порівняння в освітніх дослідженнях» (м. Київ, 2018 р.); «Organizational well-being/disease its causes consequences and moderating variables» (Kyiv, 2019); Міжкафедральний науковий семінар «Психолого-педагогічний супровід підготовки конкурентоспроможних фахівців: виклики сьогодення» (м. Київ, 2020 р.); II Всеукраїнський науково-методологічний

семінар «Позиціонування закладу освіти засобами новітніх технологій менеджменту» (м. Київ-Бориспіль, 2020 р.); Науково практичний онлайн-семінар «Інноваційні практики наукової освіти» (в програмі III Всеукраїнського відкритого науково-практичного онлайн-форуму «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії») (м. Київ, 2020 р.); II International Scientific and Practical Internment Conference of students, graduate students and young scientists «Economic and low discussions» 14 April, 2021, Kropyvnytskyi Ukraine (м. Кропивницький, 2021 р.); міжкафедральний семінар «Психолого-педагогічний супровід підготовки конкурентоспроможних фахівців: виклики сьогодення» (м. Київ, 2021 р.); Методологічний семінар «Розвиток обдарованої особистості: світовий та вітчизняний контексти» (м. Київ, 2021 р.); Круглий стіл «Детермінанти спеціалізованої освіти наукового спрямування за умов структурних зрушень у суспільстві: досвід України та Польщі» (м. Варшава, 2023 р.).

Основні положення, висновки та результати дослідно-експериментальної роботи обговорювалися впродовж 2018–2022 рр. на засіданні кафедри публічного управління і проектного менеджменту ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти». За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 10 друкованих праць, із них – 10 одноосібні (з яких 4 – у провідних наукових фахових виданнях України, що входять до категорії «Б», 6 – в інших журналах та збірниках – матеріалів конференцій).

Порушень академічної доброчесності в матеріалах дисертації та наукових публікаціях не виявлено. Дисертація перевірена за допомогою автоматизованої системи, яка підтвердила відсутність академічного плагіату (ID перевірки: 1015498802, дата перевірки: 08.06.2023 р.).

Практичне значення і впровадження отриманих результатів дослідження Практичне значення полягає в тому, що вперше було розроблено та впроваджено: методичні рекомендації щодо розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості; модель розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості; курс з розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, який реалізовувався в межах впровадження моделі; визначено та обґрунтовано педагогічні умови розвитку правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості.

Результати та висновки дослідження можуть бути використані у системі методичної роботи закладів професійної (професійно-технічної освіти), центрів професійного розвитку педагогічних працівників, інститутах післядипломної педагогічної освіти та в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Упровадження результатів дослідження. Основні положення та рекомендації дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Дніпропетровського центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості (Довідка № 320 від 03.11.2021 р.); Професійно-технічного училища № 46 с. Лазірки, Полтавської області (Довідка № 125 від 15.02.2022 р.);

Донецького центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості (Довідка № 01-04/260 від 28.12.2021 р.).

Оцінка змісту та основних положень дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження О. В. Шульгіної є самостійною науковою роботою, в якій повною мірою висвітлено її авторські ідеї і розробки, що дозволили вирішити виконати завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей дисертантки. Найбільш суттєві результати наукового дослідження викладено у висновках дисертації, які відповідають поставленим завданням. Дисертацію оформлено відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, що висуваються до даного виду робіт.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, вважаємо за необхідне виокремити деякі дискусійні положення та висловити певні зауваження:

1. Розкриваючи на стор.28 суперечності, бажано було вказати в процесі дослідження, які з них можуть бути вирішені та вирішуються на рівні авторських наукових розвідок.

2. Робота не включає окремого параграфу, який було б присвячено розкриттю термінологічного апарату, тому терміни авторка розкриває в різних параграфах роботи (1.1, 2.2 та ін.), що, на нашу думку, їх дещо обтяжує.

3. Дисертація, як і розроблена авторкою модель не включає складників, пов'язаних з цифровими чи інформаційно-комунікаційними, що нашу думку, збіднює результати наукової роботи в умовах потужного розвитку цифровізації суспільства та цифровізації освіти в тому числі.

4. Використання посилання на документ «Цифрова адженда України – 2020 [177], за нашим баченням, не є вдалим, оскільки передбачуваний проєкт не реалізовано (стор.86).

5. У розробленні авторської моделі задекларовано мету як процес, а саме: «розвиток правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості» та уточнено спрямованість на отримання результату: «високий рівень розвиненості правової культури педагогічного працівника центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, уміння застосовувати набуті знання, уміння, навички у власній професійній діяльності». Вбачається потреба кореляції зазначених складників.

6. У роботі над дисертацією авторка не застосовує засоби автоматизованої роботи з матеріалом (верстка, посилання, автоматизована робота з літературними джерелами тощо), що викликає відповідні утруднення. Зокрема, на нашу думку, це призвело до технічної втрати посилання на деякі наукові роботи, які є в списку використаних літературних джерел, а саме позиції: 21, 24, 29, 50, 65, 76, 88, 132, 201, 202 та ін.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Шульгіної Олени Вікторівни «Розвиток правової культури педагогічних працівників центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості» «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, відповідає чинним вимогам, зокрема є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 і може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методик
початкової освіти Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка

Наталія БАХМАТ

